

УДК 784:17

Віктор Рурак,
м. Чернівці

ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕСТРАДНОГО КОЛЕКТИВУ (на прикладі вокально- інструментального ансамблю «Жива вода»)

У статті автор продовжує тему становлення українського естрадного мистецтва на прикладі аналізу творчого шляху вокально-інструментального ансамблю «Жива вода» Чернівецької обласної філармонії (1977-1989), який працював у стилі «фанк». В ансамблі розпочали свою творчу кар'єру відомі естрадні співаки, а зараз народні артисти України Лілія Сандулеса та Іво Бобул. Музичними керівниками ансамблю були Ю. Шаріфов, Л. Дутківський, В. Рурак, пісні яких входять до репертуару С. Ротару, Й. Кобзона, О. Серова, Л. Доліної, І. Суручану, М. Гнатюка та баг. ін. Особлива увага акцентується на етичному аспекті творчої діяльності естрадних колективів, зокрема процесу організації концертної діяльності в умовах тоталітарного режиму, взаємин естрадних виконавців, їх особистій поведінці тощо. Автор статті – заслужений діяч мистецтв України, композитор, автор понад

500 пісень ділиться спогадами про артистів і керівників гурту, з якими тривалий час працював разом.

Ключові слова: українське музичне естрадне мистецтво, вокально-інструментальний ансамбль «Жива вода», етичний аспект творчої діяльності.

Постановка проблеми. Естрадне музичне мистецтво як феномен масової культури впевнено лідирує в молодіжному середовищі й впливає на формування світогляду, переконань, уподобань і потреб юної особистості. PR-технології, засоби масової інформації поширюють негативний імідж естрадного виконавця, що не завжди відповідає реальності. Відділення естрадного співу початкових мистецьких навчальних закладів, середніх спеціальних і вищих навчальних закладів освіти і культури вимагають від сучасних дослідників створення освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціаліста, яка включає модель професійних і особистісних якостей випускника, зокрема морально-етичних.

Аналіз досліджень і публікацій. Естрадне мистецтво було предметом наукового аналізу В. Белобрагіна, Є. Гершуні, В. Григор'єва, Ю. Дмитрієва, А. Коннікова, Є. Кузнецова, Л. Мархасєва, В. Откидача, Н. Провозіної, О. Рибаків, Б. Савченка, А. Троїцького, О. Уварової, А. Цукера, зокрема, в соціально-культурному (А. Жарков, П. Вікке, А. Дугін, Є. Дуков, А. Кравцов, Л. Лузіна, І. Панасов, М. Черноус), загальному мистецькому (В. Валькова, М. Іоф'єв, В. Конен, Б. Роганков та ін.) та методичному контекстах (В. Березан, С. Клітін, Л. Руденко). Історію та сьогодення української естрадної музики розкрили І. Лепша [5], М. Поплавський [7], Л. Прохорова, О. Сапожник [9] та ін. Музичну культуру Буковини систематизували Є. Антонюк-Гавришук [1] і А. Плішка [4], естрадні виконавці є предметом жвавого обговорення в засобах масової інформації, що породжує численні етичні проблеми.

Мета статті – у процесі ретроспективного аналізу творчого шляху вокально-інструментального ансамблю «Жива вода» продовжити розкриття витоків українського естрадного музичного мистецтва (див. нашу статтю [8]), але більшу увагу

зосередити на етичних аспектах творчої діяльності естрадних колективів.

Викладення основного матеріалу. Чернівецька обласна філармонія була центром власне української музичної культури, де розпочав свій творчий шлях Народний артист України, Народний артист СРСР, Герой Соціалістичної Праці, Герой України, Дмитро Михайлович Гнатюк. У другій половині 50-х років поряд із Д. Гнатюком співав і батько автора статті Корній Миколайович Рурак. У філармонії довгий період заслуженим Буковинським ансамблем пісні і танцю керував народний артист України, лауреат Шевченківської премії Андрій Миколайович Кушніренко. В намісті Буковинських вокально-інструментальних ансамблів (далі – ВІА) була й «Жива вода». Його назва походить від однойменної пісні Л. Дутківського «Жива вода», якою розпочиналися всі виступи гурту. Колектив створено в 1977 р. Юрієм Шаріфовим – ветераном львівського біг-біту.

Ю. Шаріфов (народився 25 травня 1946 р. у Львові) – на сьогодні член Національної спілки композиторів України, Асоціації діячів естрадного мистецтва України та Координаційної ради джаз-, рок- і поп-музики Міністерства культури України. Він свого часу отримав три музичні освіти – скрипаля, музикознавця і композитора, гастролював у 24 країнах світу, працював у знаних колективах («Смерічка», «Червона рута», «Круг»), із відомими митцями – Л. Доліною, М. Гнатюком, Й. Кобзоном, І. Сарухановим, Ю. Башметом, Л. Сенчиною та ін. Ю. Шаріфов – автор камерно-інструментальних і симфонічних творів, джазових композицій та естрадних пісень, тривалий час працював викладачем кафедри композиції Львівської музичної академії ім. М. Лисенка.

Львів був першим містом у Радянському Союзі, де завдяки Ю. Шаріфову зародилася рок-музика. Він згадує: «У 14 років я самотужки змайстрував синтезатор. Писав авангардну музику. Був таким собі дисидентом, рокменом. На танці в будинок культури від «Львівприладу» (нині там – обласний РАЦС на вулиці І. Франка), де ми грали рок, з'їжджалася молодь з усієї України, із Москви, Ленінграда...» [2].

Ю. Шаріфов розповідає про ідею створення ансамблю «Жива вода» в далекому 1977 р. Він працював у ансамблі «Червона рута» разом із С. Ротару: «У розпалі творчості Софії Ротару я пішов з її колективу, бо вирішив заснувати власний ансамбль «Жива вода». Софія разом із музикантами переїздила тоді в Ялтинську філармонію, а я хотів залишитися в Чернівцях» [3].

До вокально-інструментального ансамблю були запрошені найкращі музиканти майже з усієї Західної України, зі Львова, Івано-Франківська та Чернівців: О. Єкімов (гітара), С. Применко (ударні), В. Медянік (вокал), С. Гончаров (клавінет), І. Бахарев (синтезатори, клавішні) [3]. Ю. Шаріфов ділиться спогадами: «Я знайшов Лілію Сандулесу в Новоселицькому сільському клубі. Мені імпонував її злегка хрипливатий голос. Я запросив її у «Живу воду». А буквально через кілька місяців ми виступали в Останкіно. Нас показували по центральному телебаченню, і Ліля була вдячна за все, що дарувала їй доля» [10].

Автору статті, який у той час був хормейстером Ансамблю пісні і танцю Міністерства внутрішніх справ України, довелося почути ВІА «Жива вода» 23 лютого 1978 р. у Палаці «Україна» м. Києва у зведеному концерті з нагоди дня Радянської армії. Виступ колективу закарбувався в серці, бо на фоні інших естрадних ансамблів гурт звучав по-новому. Так, у вступі до пісні «Жива вода» виразно співав дует саксофонів, що додавало творові неповторного художнього шарму. З того часу і протягом багатьох років тривала творча дружба між Ю. Шаріфовим, Л. Сандулесою та автором статті. Вдруге наші творчі дороги перетнулися в м. Кузнецовськ, де паралельно виступали ВІА «Альтаір» (музичний керівник – В. Рурак) і ВІА «Жива вода». Так, одного вихідного дня відбулося замість трьох чотири концерти «Живої води» на одному концертному майданчику. І четвертий концерт ми відвідали разом із товаришами. Глядачі кожен музичний твір зустрічали бурхливими й тривалими оплесками.

Успіх колективу пояснюється високими вимогами Ю. Шаріфова до іміджу естрадного співака, які можна реконструювати з його інтерв'ю і спогадів.

Найголовнішим він вважає відданість мистецтву і своїй улюбленій справі: «Хто працює по-ремісничому, той ніколи своєю творчістю не зачепить. Зацікавить митець самобутній, неповторний, оригінальний, який у всьому, що робить, залишає частинку себе. Це і є мистецтво». Митець наполягає, що «артист повинен увесь час мінятися, бо одне й те саме гальмує його творчість» [2].

Популярність естрадних артистів негативно впливає на їх моральні якості, а щоб творчо розвиватися необхідно залишатися, на думку Ю. Шаріфова, «простим», товариським, добрим і щедрим. Він бере за приклад С. Ротару, яка «Була простою і компанійською. Коли я перейшов у «Червону руту», спочатку не мав, де жити. Софія запропонувала мені з дружиною поселитися у її чернівецькій квартирі. ... Коли вперше приїхав у готель, де мав із нею зустрітися, бачу: бігає у фойє невеличке на зріст, худесеньке дівча у джинсах і футболці. Я не знав, хто це, бо бачив Софію лише по телевізору. ... Пригадую, адміністратор готелю не пропускав її у номер, мовляв, там має поселитися Софія Ротару. ... Я ще раз переконався: чим талановитіша людина, тим простіша» [2; 3; 10].

Із попереднього, на переконання Ю. Шаріфова, витікає вміння ладнати з людьми: «Пам'ятаю, викликають мене в Міністерство культури УРСР: «Треба рятувати концерт Гнатюка в Палаці культури «Україна». Усі квитки продано. Їх придбали багато іноземних делегацій. А музикантів у співака – нема, нот – нема». ... з'ясувалося: Гнатюк несправедливо посварився зі своїми музикантами, і вони його покинули. Не вмів ладнати з людьми» [2].

Професіонал має все життя працювати над собою, над самоосвітою і самовдосконаленням: «Як керівник я був жорстким. Репетиції «Живої води» проводив щодня по вісім годин. Якось Ліля (Сандулесу) відправила маму до директора філармонії. Вона – йому: «Моя дочка вже все знає і вміє. Дозвольте їй не ходити на репетиції». Довелося мамі пояснити, що спів – це вічне вдосконалення голосу, вічна робота над собою» [10].

Л. Сандулесу прекрасно засвоїла уроки свого художнього керівника, тому й досягла творчих вершин. Вона народилась 28 лютого 1958 р. в с. Маршинці Новоселицького району Чернівецької області, була солісткою ВІА «Жива вода» (1977 – 1981), згодом співала у ВІА «Світязь» (1981 – 1982) Волинської обласної філармонії, ВІА «Серпанки». У вересні 1982 р. перемогла на конкурсі артистів естради України в Чернівцях, випередивши сестер Ротару, О. Серова, В. Білоножка і П. Дворського. Вона працювала артисткою Київського державного мюзик-холу (1985 – 1986), у 1985 р. з піснею В. Бистрякова «Гончарний круг» була фіналісткою всесоюзного телефестивалю «Пісня року». 1987 р. співачці присвоєне звання заслуженої артистки України, фірма «Мелодія» випустила її мінійон «Спочатку ти» разом із ВІА «Селена» (1987-1990) Чернівецької обласної філармонії. Від 1991 р. виступає з сольними програмами. 1992 – 2002 рр. співали в дуеті з І. Бобулом, за кордоном вийшов їх компакт-диск «Берег любові», а в 2004 р. – сольний компакт «Співає Лілія Сандулеса». На початку 2006 р. артистка повернулася до Чернівців [3; 6; 7; 9].

Ю. Шаріфов довірив авторові статті бути музичним керівником ВІА «Жива вода» (1986 – 1988). До складу колективу входили Е. Банасяк, І. Бобул, В. Келінський, А. Суховерський. Ми продовжували працювати в стилі «фанк» (англ. funk) – танцювальна музика, яка характеризується синкопованістю партій усіх інструментів, пульсуючим ритмом, багаторазовим повторенням коротких фраз, а щоб підсилити ударні елементи, в рифах використовуються приглушені («мертві») звуки.

Дуже важко було в той час організувати концерт, який міг відбутися лише з письмового дозволу Міністерства культури СРСР чи УРСР. Порушення закону каралося. Щоб отримати дозвіл, треба було затвердити програму, в якій мали бути пісні членів Спілки композиторів СРСР. Тому часто під їхнім авторством виконували пісні музикантів групи.

Висновки. Проведений нами ретроспективний аналіз творчого шляху ВІА «Жива вода» дав змогу констатувати його значущість у становленні не лише регіональної естрадної культури, а й українського музичного естрадного мистецтва

загалом, бо його школу пройшли Л. Сандулеса, І. Бобул, О. Серов, І. Красовський; ним керували композитори Ю. Шаріфов, Л. Дутківський, В. Рурак, чії пісні виконували відомі естрадні співаки України та Росії. Реконструкція поглядів Ю. Шаріфова дала змогу окреслити обриси іміджу сучасного естрадного співака, який прислужиться вдосконаленню професійної підготовки фахівців естрадних відділень навчальних закладів освіти і культури.

Список використаної літератури

1. Антонюк-Гавришук Є.І. Світ пісенної краси / Є.І. Антонюк-Гавришук. - Чернівці : Букрек, 2009. – 45 с.
2. Гутик Олена. Юрій Шаріфов: «Дивує популярність кітчу в українській музиці» [Електронний ресурс] / Олена Гутик // Високий замок. – 2014. – 15 грудня. – Режим доступу: <http://wz.lviv.ua/interview/129669>. – Назва з екрану. – Мова укр.
3. Золотий фонд української естради [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.uaestrada.org/>. – Назва з екрану. – Мова укр.
4. Композитори Буковини [Текст]: довідник-посібник / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича; уклад. А. В. Плішка. – Чернівці : Рута, 2006. – 67 с.
5. Лепша І. Пісня буде поміж нас : зірки укр. естради / І. Лепша. – К. : Т-во «Україна», 1989. – 91 с.
6. Музична естрада : словник / [уклад. В. Откидач]. – Х. : Вид. І. В. Якубенко, 2004. – 444 с.
7. Поплавський М. Антологія сучасної української естради / Михайло Поплавський. – К. : Преса України, 2004. – 415 с.
8. Рурак В. До витоків українського естрадного мистецтва (на прикладі ВІА «Черемош») / Віктор Рурак // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. пр. / гол. ред. М. І. Степаненко. – Вип 11. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – С. 130–140.
9. Сапожнік О. Антологія української популярної естрадної музики : у 2-х ч. / О. Сапожнік. – К. : ДАКККіМ, 2003. – Ч. 1. – 153 с. ; Ч. 2. – 165 с.
10. Шаріфов Юрій: «Лілю Сандулесу знайшов у селі» [Електронний ресурс] // ХайВей. – 28.06. 2007. – Режим доступу: <http://h.ua/story/47796/> – Назва з екрану. – Мова укр.

Виктор Рурак

ЭТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ТВОРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЭСТРАДНОГО КОЛЛЕКТИВА (на примере ВИА «Живая вода»)

В статье автор продолжает тему становления украинского эстрадного искусства на примере анализа творческого пути вокально-инструментального ансамбля «Живая вода» Черновицкой областной филармонии (1977-1989). В ансамбле начали свою творческую карьеру известные эстрадные певцы, а

сейчас народные артисты Украины Лилия Сандулеса и Иво Бобул. Музыкальными руководителями ансамбля были Ю. Шарифов, Л. Дутківський, В. Рурак. Их песни входят в репертуар С. Ротару, И. Кобзона, А. Серова, Л. Долиной, И. Суручану, Н. Гнатюка и мн. др. Подчеркивается, что Черновицкая областная филармония была центром украинской музыкальной культуры, где начали свой творческий путь Народный артист Украины, Народный артист СССР, Герой Украины Дмитрий Гнатюк, рядом с которым пел и Корней Рурак – отец автора статьи; народный артист Украины, лауреат Шевченковской премии А. Кушниренко – руководитель заслуженного Буковинского ансамбля песни и танца; ВИА «Смеричка», «Червона рута», «Черемош», открывшие миру В. Ивасюка, В. Зинкевича, Н. Яремчука, Аурику, Евгения и Лидию Ротару, Л. Затоловского, П. Теодоровича, А. Тищенко, песни которых с успехом исполняли известные эстрадные певцы (Ж. Боднарук, П. Дворский, В. Леонтьев, В. Кикабидзе, Ф. Киркоров, В. Павлик и мн. др.)

Особое внимание акцентируется на этической стороне творческой деятельности эстрадных коллективов, в частности этике 1) процесса организации концертной деятельности в условиях тоталитарного режима; 2) отношений эстрадных исполнителей; 3) их личного поведения и т. п.

Автор статьи – заслуженный деятель искусства Украины, композитор, автор более 500 песен на стихи Т. Шевченко, Леси Украинки, И. Франко, В. Крищенко, В. Возюка, М. Ткача и др. Он делится воспоминаниями об артистах и руководителях ВИА «Живая вода», с которыми долгое время работал вместе.

Ключевые слова: украинское музыкальное эстрадное искусство, вокально-инструментальный ансамбль «Живая вода», этический аспект творческой деятельности.

Viktor Rurak

ETHICAL ASPECT OF THE CREATIVE ACTIVITY OF POP GROUPS (for example, the vocal-instrumental ensemble «Jiva voda»)

The article continues the theme of the formation of Ukrainian pop art on the example of the creative way of vocal and instrumental ensemble «Zhyva voda» of Chernivtsi regional Philharmonic (1977-1989), which worked in the style of «funk». Famous pop singers and folk artists of Ukraine Lily Sandulesa and Ivo Bobul started their creative careers in the ensemble. Musical directors of the ensemble were Yu. Sharifov, L. Dutkivskiy, V. Rurak, whose songs are included in the repertoire of S. Rotaru, I. Kobzon, O. Serov, L. Dolina, I. Suruchan, M. Hnatiuk etc. It is noted that Chernivtsi Regional Philharmonic was the center of Ukrainian musical culture where People's Artist of Ukraine, People's Artist of the USSR, Hero of Socialist Labor, Hero of Ukraine Dmytro Hnatiuk, started his career, who sang along with Korniy Rurak – the father of the author of the article; People's Artist of Ukraine, Shevchenko Prize winner A. Kushnirenko, who led the honored Bukovyna Song and Dance Ensemble; and groups «Smerichka», «Chervona ruta», «Cheremosh», which opened V. Ivasyuka, V. Zinkevych, N. Yaremchuk, Aurica, Eugene and Lydia Rotaru, L. Zatulovskoho, P. Teodorovici, O. Tishchenko to the world, whose songs are performed by famous singers Zh. Bodnaruk, P. Dvorsky, V. Leontyev, V. Kikabidze, F. Kirkorov, V. Pavlik.

Special attention is accented on the ethical aspect of the creative activity of pop groups, including the process of organizing live performances in a totalitarian regime, the relationship between singers, and their personal behavior and so on. Thus, any concert could take place only with the permission of the Ministry of Culture of the USSR or the UkSSR, for violating the law a criminal case could be opened, in the repertoire it had to be songs only of members of the Union of Soviet Composers, which forced artists to cheat and present their own songs as works of famous composers.

Author of the article is Honored Artist of Ukraine, composer, author of more than 500 songs on poems of Taras Shevchenko, Lesia Ukrainian, Ivan Franko, V. Kryshchenko, V. Vozniuk, M. Tkach et al. He shares memories about artists and leaders of the group, who long worked together.

Keyword: *Ukrainian pop music, vocal-instrumental ensemble «Zhyva Voda», ethic aspect of creative activity.*

References

1. Antoniuk-Havryschuk, Ye. I. (2009) *Svit pisennoi krasny* [A world of song beauty]. Chernivtsi, Bukrek, 45 p. (in Ukrainian).
2. *Gutyk, O. (2014) Jurij Sharifov: «Dyvuje populjarnist' kitchu v ukrai'ns'kij muzyci» [Yuri Sharifov: «It is surprising popularity of kitsch in Ukrainian music»]. In: *Vysokyj zamok* [High Castle]. Retrieved 15.12.2014 from: <http://wz.lviv.ua/interview/129669> (in Ukrainian).*
3. *Zolotyj fond ukrains'koi estrady* [Golden Fund of Ukrainian pop art], from: <http://www.uaestrada.org/>.
4. *Kompozytory Bukovyny: dovidnyk-posibnyk* (2006) [Chernivets'kyj natsional'nyj univ. named after Jurij Fed'kovich, A. V. Plishka (compiler). Composed Bukovina], Chernivtsi, Ruta, 67 p. (in Ukrainian).
5. *Lepsha, I. (1989) *Pisnia bude pomizh nas : zirky ukr. estrady* [Song will be among us: Ukrainian pop stars], Kiev, Ukraina, 91 p. (in Ukrainian).*
6. *Muzychna estrada : slovnyk* (2004) [V. Ottydach (compiler) Musical variety. Dictionary], Kharkiv, Vyd. I. V. Yakubenko, 444 p. (in Ukrainian).
7. *Poplavs'kyj, M. (2004) *Antolohiia suchasnoi ukrains'koi estrady* [Anthology of modern Ukrainian pop music], Kiev, Presa Ukrainy, 415 p. (in Ukrainian).*
8. *Rurak, V. (2015) *Do vytykiv ukrai'ns'kogo estradnogo mystectva (na prykladi VIA «Cheremosh»)* [To the origins of Ukrainian pop art (after the example of vocal-instrumental ensemble «Cheremosh»)]. In: *Estetyka i etyka pedagogichnoi' dii'* : zb. nauk. pr. (Eds. Stepanenko, M. I.). [Aesthetics and ethics of pedagogical action : collection of scientific papers, (Eds. Stepanenko, M. I.)], Vyp 11, Poltava, PNPU imeni V. G. Korolenka, pp. 130–140 (in Ukrainian).*
9. Sapozhnik, O. (2003) *Antolohiia ukrains'koi populiarnoi estradnoi muzyky* [Anthology of Ukrainian pop music]. Kiev, DAKKKiM, Ch. 1, 153 p., Ch. 2., 165 p. (in Ukrainian).
10. *Sharifov Jurij: «Lilju Sandulesu znajshov u seli» [Yuri Sharifov: «Lily Sandulesa found in the village»]. In: HajVej. Retrieved 28.06.2007 from: <http://h.ua/story/47796/> (in Ukrainian).*

Одержано 2.05.2015 р.